

Mål C-43/24 [Shipov]¹**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

23 januari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Varhoven kasatsionen sad (Bulgarien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

18 januari 2024

Klagande:

K.M.H.

Motpart:

Obshtina Stara Zagora

Saken i det nationella målet

Fråga huruvida en bindande tolkning av en medlemsstats nationella lagstiftning som utesluter varje möjlighet att ändra uppgifterna om kön, vilket endast avser biologiskt kön, och namn på en viss person i dennes folkbokföringshandlingar när personen anger att han eller hon är transsexuell, är förenlig med unionsrätten.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten enligt artikel 267 FEUF

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Utgör principerna om jämlikhet mellan unionens medborgare och principen om fri rörlighet, vilka fastslås i artikel 9 i fördraget om Europeiska unionen (FEU)

¹ Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

och i artiklarna 8 och 21 i den konsoliderade versionen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) och stadfästs i artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken det inte är möjligt att ändra uppgifter om kön, namn eller identifikationsnummer (EGN) i folkbokföringshandlingarna för en sökande som anger att han eller hon är transsexuell?

2. Utgör principerna om jämlikhet mellan unionens medborgare och om fri rörlighet, vilka fastslås i artikel 9 i fördraget om Europeiska unionen (FEU) och i artiklarna 8 och 21 i den konsoliderade versionen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF), och förbudet mot diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning, vilket fastslås i artikel 10 FEUF och stadfästs i artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt rätten till ett effektivt rättsmedel, hinder för en nationell rättspraxis (i förevarande fall tolkningsbeslut nr 2/2023 från Obshto sabranie na grazhdanskata kolegia [tvistemålsavdelningarna i plenum] vid Varhoven kasatsionen sad [Högsta domstolen, Bulgarien]), enligt vilken de materiella rättsregler som vid en objektiv bedömning är tillämpliga i en medlemsstat i Europeiska unionen inte föreskriver någon möjlighet att ändra uppgifter om kön, namn eller identifikationsnummer i folkbokföringshandlingarna för en sökande som anger att han eller hon är transsexuell, vilket innebär att personen försätts en annan ställning än om vederbörande skulle befinna sig i en annan medlemsstat vars rättspraxis föreskriver motsatsen?

Är det tillåtet med en nationell rättspraxis grundad på religiösa och moraliska värderingar, vilken föreskriver att könsidentitet inte kan ändras förutom om det krävs av vissa medicinska skäl för vissa – närmare bestämt endast för intersexuella – personer?

Är det tillåtet med en nationell rättspraxis grundad på religiösa och moraliska värderingar, vilken föreskriver att en ändring av kön endast medges i vissa fall och för vissa (intersexuella) personer av medicinska skäl, men däremot inte i andra fall som rör ändringar av könsidentiteten av andra medicinska skäl?

3. Gäller den skyldighet som fastställts i EU-domstolens praxis (genom domarna i målen C-673/16 och C-490/20) avseende tillämpningen av direktiv 2004/38/EU och artikel 21.1 FEUF och som gäller för EU-medlemsstaterna att erkänna en persons civilrättsliga ställning som fastställts i en annan medlemsstat i enlighet med rättsordningen i denna stat även med avseende på kön, såsom en av de väsentliga uppgifter som ingår i en persons civilrättsliga ställning, och innebär denna skyldighet att en ändring av kön som fastställts i en annan medlemsstat för en person som även innehar bulgariskt medborgarskap även ska införas i motsvarande register i Republiken Bulgarien?

4. Ska en bindande tolkning av författningen som fastställts genom en dom från Konstitutionsen sad (författningsdomstolen), enligt vilket begreppet kön endast ska förstås som biologiskt kön, mot bakgrund av rätten till en rättvis rättegång som stadfästs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, anses vara förenlig med de krav som uppställs i unionsrätten, och kan den utgöra ett rättsligt hinder för att registrera en ändring av könstillhörighet?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat FEU), i synnerhet artikel 9

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat FEUF), i synnerhet artiklarna 8, 10, 21 och 267

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), i synnerhet artikel 7

Rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (nedan kallat direktiv 76/207/EEG)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och vistas inom medlemsstaternas territorier, och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiv 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (nedan kallat direktiv 2004/38/EG)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet (nedan kallat direktiv 2006/54/EG)

Anförd praxis från EU-domstolen:

- Razzouk och Beydoun/kommissionen, 75/82 och 117/82, EU:C:1984:116
- Defrenne, 149/77, EU:C:1978:130
- P./S., C-13/94, EU:C:1996:170
- Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458
- Coman m.fl., C-673/16, EU:C:2018:385
- Stolichna obshtina, rayon ”Pancharevo”, C-490/20, EU:C:2021:1008

Anförda internationella bestämmelser

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen), i synnerhet artiklarna 8, 9 och 14

Rekommendation CM/Rec(2010)5 av den 31 mars 2010 från Europarådets ministerkommitté till medlemsstaterna om åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet (antagen av Europarådets ministerkommitté)

Resolutioner från Europarådets parlamentariska församling:

- 2048 (2015) om diskriminering av transpersoner i Europa av den 22 april 2015
- 1728 (2010) om diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet av den 29 april 2010

Studie om diskriminerande lagar och praxis och våld mot personer på grund av deras sexuella läggning och könsidentitet (A/H[RC]/19/41) av den 17 november 2011

Anförd rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) i Strasbourg:

- Dom av den 25 mars 1992, B mot Frankrike (ansökan nr 13343/87)
- Dom av den 9 juli 2020, Y. T. mot Bulgarien (ansökan nr 41701/16)
- Dom av den 27 september 2022, P.H. mot Bulgarien (ansökan nr 46509/20)

Anförda nationella bestämmelser

Konstitutsia na Republika Bulgaria (Republiken Bulgariens författning) (nedan kallad författningen), i synnerhet artiklarna 4, 6, 32 och 57

Dom av Konstitutionsen sad (författningsdomstolen) nr 15 av den 26 mars 2021 i mål nr 6/21

Grazhdanskoprotsesualen kodeks (civilprocesslagen), artiklarna 127, 146, 280, 288, 292, 293, 546, 547 och 628–633

Nakazatelen kodeks (strafflagen), artikel 128

Zakon za grazhdanskata registratsia (folkbokföringslagen) (nedan kallad ZGR), i synnerhet artiklarna 1–5, 8, 9, 12–14, 19, 42, 45, 73–75, 83, 100 och 101

Zakon za zashtita ot diskriminatsia (lagen om skydd mot diskriminering), i synnerhet artiklarna 1, 2, 4 och 6, samt 1 § punkterna 1 och 17 i tilläggsbestämmelserna

Zakon za balgarskite lichni dokumenti (lagen om bulgariska identitetshandlingar), artikel 9

Zakon za sadnata vlast (lagen om domstolsväsendet), i synnerhet artikel 130

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Enligt den bulgariska folkbokföringslagen ska en födelseattest utfärdas inom en viss tid efter ett barns födelse i Bulgarien. Den ska innehålla vissa obligatoriska uppgifter som anges i detalj i lagen, vilket särskilt innefattar barnets namn, identifikationsnummer, kön och nationalitet (artikel 45). Förnamnet väljs av barnets föräldrar och meddelas skriftligen till folkbokföraren i samband med att födelsebeviset utfärdas (artikel 12). Enligt artikel 19 i lagen får ändring av förnamn, fadersnamn eller efternamn godkännas av domstolen på skriftlig ansökan från den berörda personen, i synnerhet om väsentliga omständigheter talar för att det är nödvändigt. Nämnda lag föreskriver vidare att ändringar av uppgifter om personers civilrättsliga ställning i redan utfärdade folkbokföringshandlingar ska ske genom ett rättsligt eller administrativt förfarande (artikel 73)
- 2 Med stöd av de två sistnämnda bestämmelserna har K.M.H. yrkat att Rayonen sad (distriktsdomstolen) Stara Zagora ska fastställa att han är av kvinnligt kön och godkänna ändringen av uppgifterna om kön och namn i födelseattesten.
- 3 K.M.H. föddes den 7 augusti 1990 i Obshtina Stara Zagora (Stara Zagora kommun), Bulgarien. Den 10 augusti 1990 utfärdade den administrativa myndigheten i kommunen en födelseattest för K.M.H., i vilken han registrerades som en person av manligt kön. K.M.H. har uppgett att han visserligen föddes med manliga könsegenskaper, men att han alltid uppfattat sig själv som kvinna i fråga om utseende, beteende, uppfattning, känslor och uppträdande. Redan under den tidigaste barndomen var han inte intresserad av leksaker som ansågs vara för pojkar. Under puberteten började han göra kvinnliga frisyrrer, sminka sig, bära kvinnokläder och ägna sig åt aktiviteter som var typiska för kvinnor. Han har känt sig sexuellt attraherad av män sedan sin ungdom. K.M.H. betedde sig som en kvinna, klädde sig som en kvinna och kände sig som en kvinna, men bemöttes med bristande förståelse av sina föräldrar och andra familjemedlemmar. K.M.H. är registrerad som en person av manligt kön på det nationella identitetskort som utfärdats av Ministerstvo na vatreshnite raboti (inrikesministeriet) i Stara Zagora. Eftersom hans utseende och beteende inte överensstämmer med uppgifterna i de officiella identitetshandlingarna har han svårt att hitta ett arbete. För närvarande bor han i Italien och har en stabil partner som står för hans försörjning. Han har påbörjat en hormonbehandling och avser att genomgå en könskorrigering

operation, vilket också skulle innebära en ändring av hans civilrättsliga ställning. En ändring av uppgifterna om kön och namn skulle bidra till att avhjälpa de dagliga olägenheter och svårigheter som han upplever i samband med att han söker arbete. K.M.H. anser att det är hans mänskliga rättighet att leva ett fullödigt liv i harmoni med sig själv. Hans önskan att byta kön är allvarligt menad och orubblig.

- 4 Under förfarandet i första instans inhämtades utlåtanden från en bulgarisk expert på endokrinologi, ämnesomsättningssjukdomar och andrologi samt från en italiensk psykolog. I dessa utlåtanden bekräftades personens önskan att genomföra det kliniska och terapeutiska förfarandet för fullständig feminisering. En dystrofi (störning) av könsidentiteten och svårigheter med social interaktion och relationer har diagnostiserats. Dessutom upprättades ett omfattande sakkunnigutlåtande av två experter, en psykiater och en psykolog, som bekräftade sökandens transsexualism. Han vill uppfattas som tillhörande det motsatta könet, vilket åtföljs av en känsla av obehag på grund av hans anatomiska kön. Det konstaterades att personen som utlåtandet avser inte lider av fysiska eller psykiska sjukdomar. Det föreligger endast en störning av könsidentiteten. Det klargörs att transsexualism inte är en psykisk sjukdom, utan att det är ett tillstånd som uppstår i samband med embryots könsutveckling i livmodern. Personer med transsexualism tvingas leva med ett ständigt obehag och i konflikt med både sin egen anatomi och med samhället.
- 5 Genom dom av den 28 februari 2018 avslog distriktsdomstolen i Stara Zagora K.M.H.:s ansökan. Även om sökanden är transsexuell föreskrivs inte någon rättslig grund för att bevilja ansökan i bulgarisk rätt. Den bulgariska lagstiftningen innehåller inte några regler, kriterier och villkor med stöd av vilka en ansökan om ändring av det kön som anges i födelseattesten som inges av en transsexuell person kan beviljas. Lagen föreskriver visserligen ett förfarande för ändring av uppgifter om civilrättslig ställning i redan utfärdade folkbokföringshandlingar, men däremot inget förfarande för ändring av de omständigheter som ligger till grund för de uppgifter som registrerats. I objektivt hänseende föreskriver den bulgariska lagstiftningen inte någon möjlighet att fastställa kön på annat sätt än på grundval av primära könsegenskaper och i synnerhet inte på grundval av psykologiskt kön i betydelsen av en känsla av att tillhöra ett visst kön. Det finns ingen definition av begreppet transsexualism i rättsligt hänseende. Luckorna i bulgarisk materiell och processuell rätt kan inte åtgärdas genom direkt tillämpning av artikel 8 i Europakonventionen, trots att denna utgör en del av den nationella rättsordningen.
- 6 K.M.H. överklagade domen till Okrazhen sad (regiondomstolen) Stara Zagora som den 15 juni 2018 fastställde domen i första instans. Appellationsdomstolen framhöll att folkbokföringen omfattar samtliga uppgifter som skiljer en person – i egenskap av innehavare av subjektiva rättigheter – från andra personer i samhället och från personer i dennes familj. Dessa uppgifter, däribland den berörda personens namn och kön, återfinns i folkbokföringshandlingarna och i folkbokföringen. En fysisk persons kön fastställs vid födseln på grundval av

primära könsegenskaper. Med ”kön” avses enligt bulgarisk rätt ”biologiskt kön” och inte ”psykiskt kön”. Dessutom regleras villkoren för ändring av könstillhörighet inte i lag. Mot denna bakgrund finns det ingen möjlighet att bevilja en ansökan om ändring av könstillhörighet om det inte är nödvändigt till följd av en fysisk förändring av kroppen. Bestämmelserna i folkbokföringslagen är helt entydiga och lämnar inget utrymme för en annorlunda tolkning. Under dessa omständigheter finns det inga skäl att bevilja en ändring av uppgifterna om civilrättslig ställning i sökandens födelseattest.

- 7 K.M.H. överklagade appellationsdomstolens dom. Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen) (nedan kallad VKS) beviljade prövningstillstånd avseende följande frågor: (1) Strider det mot bulgarisk rätt om den domstol vid vilken talan har väckts avslår en ansökan om ändring av juridiskt kön med avseende på uppgifterna i födelseattesten i en situation där sökanden angett att han eller hon är transsexuell, med motiveringen att det inte finns någon lag som reglerar en sådan ändring? (2) Krävs ett föregående kirurgiskt ingrepp med avseende på yttre könsegenskaper för att bevilja en ansökan om ändring av det juridiska kön som ursprungligen fastställdes för personen? Genom dom av den 28 juni 2019 slog VKS fast att transsexuella personer inte mot sin vilja kan åläggas en skyldighet att genomgå en operation för att förändra sin kropp som en förutsättning för att ändra könstillhörighet. Enligt Europadomstolens praxis omfattar rätten till skydd för privat- och familjeliv även transsexuella personers möjlighet att ändra sin könstillhörighet. Det innebär att staten är skyldig att säkerställa respekten för dessa rättigheter och förhindra omotiverade ingrepp i utövandet av dem, eftersom fastställandet av kön, namn, sexuell läggning och sexualliv omfattas av den privata sfär som skyddas enligt artikel 8 i Europakonventionen. Trots avsaknaden av nationella bestämmelser kräver principen om skydd för privat- och familjelivet att en domstol i varje enskilt fall prövar om de materiella villkoren för en ändring av könet, såsom ett villkor för att ändra juridiskt kön i födelseattesten, är uppfyllda, i syfte att uppnå den skäligen avvägning som krävs mellan allmänintresset och den enskildes intressen. VKS återförvisade målet till appellationsdomstolen för förnyad handläggning med en anvisning om att förnyad bevisupptagning ska ske.
- 8 Vid den förnyade prövningen av målet iakttog Okrazhen sad Stara Zagora de bindande anvisningarna från VKS. Den 21 november 2019 fastställde appellationsdomstolen emellertid den ursprungliga domen som meddelats i första instans, enligt vilken en nyfödd persons kön fastställs vid födseln på grundval av primära könsegenskaper, det vill säga personens biologiska kön. I förevarande mål har en ansökan om ändring av den individualiserande egenskapen kön ingetts med anledning av sökandens egen inre känsla av att tillhöra det kvinnliga könet. Kön är emellertid en biologisk och inte en social kategori, vilket innebär att fastställelsen av den inte är beroende av ett personligt val, utan av anatomi och fysiologi. I detta sammanhang upprepar appellationsdomstolen konstaterandet att den bulgariska folkbokföringslagen inte föreskriver något förfarande för att registrera en annan, ny och annorlunda typ av kön, inbegripet så kallat psykiskt kön, i födelseattesten. Enligt nämnda förfarande är det endast möjligt att ändra det kön som registrerats

efter en fysisk ändring av kroppen. Det är klart och entydigt att den berörda personen fysiologiskt sett tillhör det manliga könet, oavsett vederbörandes inre identifikation med det motsatta könet. Av dessa skäl fastställde appellationsdomstolen att begäran om ändring av uppgifterna om kön och namn i födelseattesten saknar grund.

- 9 K.M.H. överklagade appellationsdomstolens dom. VKS identifierade att rättspraxis i detta avseende är motstridig, förklarade förfarandet vilande och föreslog att tvistemålsavdelningarna vid VKS i plenum (nedan kallade OSGK) ska anta ett tolkningsbeslut. Med anledning av detta antogs tolkningsbeslut nr 2/2020 av den 20 februari 2023. Därefter återupptog VKS handläggningen av förevarande mål och meddelade prövningstillstånd avseende följande rättsfrågor, till följd av motstridigheter i förhållande till EU-domstolens praxis (i synnerhet domen P./S., C-13/94, EU:C:1996:170): (a) Har fysiska personer rätt att själva bestämma sin egen identitet, inbegripet könstillhörighet? (b) Utgör domstolens vägran att fatta beslut om ändring av kön, namn och identifikationsnummer i folkbokföringshandlingarna avseende en sökande som anger att han eller hon är transsexuell diskriminering?

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 10 Den hänskjutande domstolen anser att det huvudsakliga skälet till att förevarande begäran om förhandsavgörande är nödvändig är att det eventuellt föreligger en motsägelse mellan nationell rättspraxis, som är bindande för den hänskjutande domstolen, och unionsrätten.
- 11 För det första ska det framhållas att Konstitutionsen sad (författningsdomstolen) gjort en bindande tolkning av begreppet kön i den mening som avses i den bulgariska författningen (dom nr 15 av den 26 oktober 2021). Författningsdomstolen anser att detta begrepp, i den mening som avses i Bulgariens författning, endast ska förstås i dess biologiska mening. Frågan syftar inte till att få klarhet i huruvida en persons rätt att bestämma sitt kön erkänts på ett eller annat sätt, utan ”avser endast statens skyldighet att respektera en persons rätt till självbestämmande i fråga om ett annat kön än det biologiska”. Den hänskjutande domstolen anser att det i detta hänseende ska prövas huruvida det är förenligt med de krav som ställs i unionsrätten att denna bindande tolkning av författningen iakttas fullt ut, och huruvida tolkningen utgör ett rättsligt hinder för att registrera en ändring av könstillhörighet.
- 12 Enligt artikel 130.2 ZSV är tolkningsbeslut bindande för rättsliga och administrativa myndigheter, för kommunala förvaltningar och för samtliga myndigheter som antar förvaltningsbeslut. I detta hänseende framhåller den hänskjutande domstolen även den särskilda vikt som den fäster vid tolkningsbeslut nr 2/2020 av den 20 februari 2023 som antogs av OSGK vid VKS, vilket omnämns i punkt 7 ovan. Det följer av nämnda beslut att de materiella rättsregler som vid en objektiv bedömning är tillämpliga i Bulgarien inte ger domstolen

någon möjlighet att i ett förfarande enligt folkbokföringslagen bevilja en ansökan om ändring av uppgifter om kön, namn och identifikationsnummer i folkbokföringshandlingarna för en sökande som anger att han eller hon är transsexuell. I den bulgariska rättsordningen avser begreppet kön endast biologiskt kön och den ger inte en domstol någon möjlighet att bevilja en ansökan om ändring av det kön som registrerats i folkbokföringshandlingar som utfärdats för en transsexuell person. Underlåtenhet att följa en dom som meddelats av författningsdomstolen anses utgöra ett brott mot grundlagen, eftersom det påverkar de grundläggande principerna för rättsstaten, som styrs av författningen och nationella lagar. Unionsrätten föranleder inte någon annan slutsats i denna fråga, eftersom bestämmelser om personers civilrättsliga ställning faller inom medlemsstaternas befogenhet, vilket innebär att hänsyn tas till deras nationella identitet som är specifik för deras politiska och konstitutionella struktur. EU-domstolen har i sin praxis slagit fast att frågor om civilrättslig ställning och äktenskap omfattas av medlemsstaternas självbestämmande. I förevarande mål väger allmänintresset tyngre än den transsexuella sökandens intresse av att få sin ansökan om ändring av det kön som är registrerat i folkbokföringen beviljad. En ändring av uppgifterna i folkbokföringshandlingar som utfärdats för en sökande som uppger sig vara transsexuell påverkar även andra personers civilrättsliga ställning, vilket även inbegriper minderåriga och omyndiga personer (sökandens barn), samt dennes make/maka. Om ansökan beviljas skulle det medföra att de personer som registrerades som barnets föräldrar vid födseln inte skulle vara två personer av olika kön (mor och far) utan personer av samma kön, vilket inte är tillåtet enligt gällande rätt i Republiken Bulgarien. Det följer av prövningen av gällande materiell rätt i landet att allmänintresset överväger. Varken folkbokföringslagen eller någon annan lag innehåller bestämmelser om hur ändring av uppgifter om kön, namn och identifikationsnummer för en sökande som anger att han eller hon är transsexuell påverkar de folkbokföringshandlingar som utfärdats för sökandens barn, i synnerhet i fråga om de personer som registreras som föräldrar i födelseattesten, där sökanden registrerats som antingen far eller mor. En sådan ändring skulle påverka tredje mans rättigheter utan att det finns någon uttrycklig reglering av vilka rättsföljder ändringen får för barnet. Europadomstolen har inte slagit fast att artikel 8 i Europakonventionen föreskriver materiella villkor för en transsexuell persons rättigheter som innebär att en nationell domstol i en fördragsslutande stat är skyldig att bevilja en ansökan om ändring av uppgiften om kön i redan utfärdade folkbokföringshandlingar, och har inte heller slagit fast att det utgör ett brott mot nämnda bestämmelse när staten inte har uppfyllt sådan positiv skyldighet.

- 13 Den hänskjutande domstolen drar även en parallell till Europadomstolens praxis och erinrar om att Europadomstolen, genom domen av den 9 juli 2020 i målet Y.T. mot Bulgarien (ansökan nr 41701/16) och domen av den 27 september 2022 i målet P.H. mot Bulgarien (ansökan nr 46509/20), fällde Bulgarien för brott mot artikel 8 i Europakonventionen på grund av att staten inte hade gjort en lämplig avvägning mellan allmänintresset och sökandenas enskilda intresse av att få till stånd en ändring av sin civilrättsliga ställning. Europadomstolen motiverade nämnda avgöranden med att de nationella domstolarna, trots konstaterandet att det

kön som gjorts gällande inte motsvarade sökandenas biologiska kön, och vägran att godkänna en ändring av identitetshandlingarna på grund av att det inte låg i allmänhetens intresse, inte i tillräcklig mån preciserat allmänintresset i förhållande till sökandenas rätt att få sin könsidentitet erkänd.

- 14 Mot bakgrund av ovannämnda rättspraxis anser den hänskjutande domstolen att rätten till privat- och familjeliv i själva verket även omfattar möjligheten för transsexuella personer att ändra sitt kön och att denna omständighet kräver att staten ser till att dessa rättigheter respekteras samt säkerställer att omotiverade ingrepp i utövandet av dem förhindras. Eftersom det följer av författningen att bestämmelserna i Europakonventionen är direkt tillämpliga och har företräde framför bulgarisk nationell lagstiftning kan enskilda personer åberopa dem inför de nationella domstolarna, även om det saknas detaljerade nationella bestämmelser.
- 15 Den hänskjutande domstolen anser att de materiella rättsregler som vid en objektiv bedömning är tillämpliga i Bulgarien, vilket innefattar såväl unionsrätten som Europadomstolens praxis, inte innehåller något förbud mot att ändra uppgifter om kön, namn och identifieringsnummer i folkbokföringshandlingarna för en sökande som anger att han eller hon är transsexuell. Frågan uppkommer huruvida en nationell rättspraxis som innebär att transsexuella personer behandlas mindre förmånligt än intersexuella personer eller andra personer som av medicinska skäl behöver byta juridiskt kön har införts genom tolkningsbeslutet.
- 16 Den hänskjutande domstolen har framhållit att transsexuella personer som är bulgariska medborgare kunde byta kön genom ett rättsligt förfarande redan innan tolkningsbeslut nr 2/2023 antogs, även utan kirurgiska ingrepp eller hormonbehandling. Människors rätt att ändra uppgiften om kön i sina folkbokföringshandlingar har redan erkänts i ett antal lagakraftvunna domar som meddelats av bulgariska domstolar på grundval av bestämmelser i lag. Det är således nödvändigt att klargöra huruvida beaktande av det bifogade tolkningsbeslutet inte medför en diskriminering och en kränkning av rätten till en rättvis rättegång (eftersom tolkningsbeslutet i praktiken förbjuder transsexuella personer att ändra juridiskt kön för framtiden).
- 17 Enligt den hänskjutande domstolen utgör denna skillnad i rättspraxis avseende personer som befinner sig i samma eller en liknande situation en diskriminering som skapar osäkerhet och oklarhet vad gäller de berörda personernas rättsliga ställning och påverkar deras rätt att leva i enlighet med det kön med vilket de själva identifierar sig. Den hänskjutande domstolen erinrar även om att det följer av principen om likabehandling att ”personer som befinner sig i samma situation ska behandlas lika i rättsligt hänseende”.
- 18 Den hänskjutande domstolen anser att könskorrigering är en process som bör gå från enklare och reversibla åtgärder (som inte utgör en risk för hälsa och liv) till mer komplexa och oåterkalleliga åtgärder (som innebär en risk för hälsa och liv). Om man följer denna logik ska en persons namn och identifikationsnummer

ändras först, då dessa ändringar är reversibla. Därefter kan den transsexuella personen, om han eller hon har en uttrycklig önskan att göra det och gör det av sin egen fria vilja, vidta åtgärder för att korrigera det fysiska könet genom kirurgiska eller andra oåterkalleliga ingrepp. En transsexuell person har ett intresse av att inte tvingas genomgå riskfyllda biologiska behandlingar och irreversibla kirurgiska ingrepp som ett villkor för möjligheten att senare ändra det kön som framgår av folkbokföringen.

- 19 Den hänskjutande domstolen anser att tolkningen även ska omfatta frågan huruvida förbudet mot en rättslig ändring av uppgifterna i födelseattesten inte strider mot principerna om jämlikhet mellan unionens medborgare och om fri rörlighet, vilka fastslås i artiklarna 8 och 21 FEUF och stadfästs i artikel 7 i stadgan och artikel 8 i Europakonventionen, eftersom de berörda personerna inte kan styrka sin identitet genom att förevisa identitetshandlingar, till följd av att det framgår av dessa att de är personer av motsatt kön.
- 20 I detta hänseende, och då kön är en av de uppgifter som ingår i en persons civilrättsliga ställning, anser den hänskjutande domstolen att det krävs ett klagande från EU-domstolen av huruvida unionsrätten kräver att den bulgariska domstolen erkänner en ändring av det juridiska kön som registrerats för en bulgarisk medborgare i en annan medlemsstat, genom ett beslut om ändring av denna uppgift i motsvarande nationella register. Den motsatta lösningen skulle innebära att en och samma person kan vara registrerad med olika kön i olika medlemsstater.
- 21 Den hänskjutande domstolen anser att osäkerheten avseende dessa frågor, vilka är relevanta för utgången i målet, endast kan undanröjas genom en bindande tolkning av de unionsrättsliga bestämmelser som anges i tolkningsfrågorna, vilket det enbart ankommer på EU-domstolen att göra.